

LÆREPLAN

MED AFSÆT I DEN STYRKEDE PÆDAGOGISKE LÆREPLAN

Dagtilbuddets navn: Gentofte Børnehave

Udfærdiget (måned og år): er under udarbejdelse 2019

INDHOLD

INDLEDNING	4
VEJLEDNING OM OFFENTLIGGØRELSE.....	4
PÆDAGOGISK GRUNDLAG	5
Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen	6
Børnesyn og børneperspektiver	7
Børns leg	8
Det brede dannelses- og læringssyn.....	9
Børn i udsatte positioner og alle børns deltagelse i børnefællesskaber.....	10
Forældresamarbejde	11
Sammenhængende overgange og det sidste år i børnehaven	13
DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG OG SAMMENHÆNG TIL DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	14
ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER.....	15
ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING	16
Pædagogiske mål for læreplanstemaet Alsidig personlig udvikling.....	16
Refleksion over sammenhæng til læringsmiljøet og det pædagogiske grundlag	16
Arbejdet med Alsidig personlig udvikling fremadrettet	16
SOCIAL UDVIKLING.....	17
Pædagogiske mål for læreplanstemaet alsidig personlig udvikling.....	17
Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø	17
Arbejdet med Social udvikling fremadrettet	18
KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB	19
Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab.....	19
Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø	19
Arbejdet med Kultur, æstetik og fællesskab fremadrettet.....	19
KOMMUNIKATION OG SPROG.....	20
Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kommunikation og sprog.....	20
Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø	20
Arbejdet med Kommunikation og sprog fremadrettet.....	21
KROP, SANSER OG BEVÆGELSE	22
Pædagogiske mål for læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse	22
Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø	22

Arbejdet med Krop, sanser og bevægelse fremadrettet	23
NATUR, UDELIV OG SCIENCE	23
Pædagogiske mål for læreplanstemaet Natur, udeliv og science.....	23
Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø	24
Arbejdet med Natur, udeliv og science fremadrettet.....	24
ØVRIGE ELEMENTER	25
Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø	25
Fysisk børnemiljø	25
Psykisk børnemiljø	26
Æstetisk børnemiljø	26
Samspil og relationer	28
Evaluerings	29
Inddragelse og samarbejde	30
Inddragelse af forældrebestyrelsen.....	30
Inddragelse af lokalsamfundet	30
UDVIKLINGSPLANER	32
Indhente og forankre nye perspektiver i praksis?	32
Igangsætte konkrete tiltag?.....	32
Inddrage mere viden udefra?	32
Indsamle mere information om egen praksis?	32

INDLEDNING

Med dagtilbudsaftalen (2018) er det fremlagt, at det i dagtilbudsloven skal tydeliggøres, hvilket pædagogisk fundament alle dagtilbud skal bygge på for at skabe en tryk og udviklende hverdag for alle børn i dagtilbud. Det handler om at skabe en fælles retning, sprog og forståelse gennem en ny ramme for den pædagogiske læreplan.

I Hjernen&Hjertet har vi med udgangspunkt i den nye dagtilbudslov samt materialer udgivet på EMU i forbindelse med den nye styrkede læreplan, udviklet redskabet Rambøll Læreplan, som er en skabelon til understøttelse af det enkelte dagtilbuds systematiske arbejde med læreplanen.

Gennem dialogen får I et indblik i hinandens oplevelser og forståelser af praksis ud fra nogle refleksions- og vurderings spørgsmål. Redskabet henvender sig til pædagogisk personale med en leder som den, der fastsætter den overordnede ramme. Lederens rolle er derudover at understøtte processen ved at tilrettelægge gode rammer for og sikre, at dialogen medfører nye eller justerede tiltag og i sidste ende en pædagogisk praksis i overensstemmelse med den styrkede pædagogiske læreplan.

VEJLEDNING OM OFFENTLIGGØRELSE

LÆS INDEN I GÅR I GANG!

Det er ikke hensigten, at den pædagogiske læreplan skal være en lang rapport, som i detaljer beskriver dagtilbuddets arbejde med det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Tværtimod er det intentionen, at dagtilbuddets pædagogiske læreplan - med udgangspunkt i de centrale elementer fra det pædagogiske grundlag og med udgangspunkt i de pædagogiske mål og indholdsbeskrivelser for læreplanstemaerne - skal fungere som et **pædagogisk redskab**, der **via korte, relevante pædagogiske overvejelser, refleksioner og eksempler skal skabe en klar fælles retning** for det pædagogiske arbejde, der foregår i dagtilbuddet.

Herunder **sikre, at den intenderede pædagogik er til stede hele dagen og i alle aktiviteter, rutiner med børnene** mv.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at offentliggøre den pædagogiske læreplan. Den pædagogiske læreplan vil fx kunne offentliggøres på dagtilbuddets hjemmeside eller et andet sted, som er kendt af og let tilgængeligt for forældrene. (Forarbejder til dagtilbudslovens § 9, stk. 1).

Læreplanen fungerer altså både som et internt arbejdsredskab, samt et dokumentationsdokument udadtil. I den forbindelse skal det nævnes, at selve vurderingen fra Ministeriets værktøj "Redskab til selvevaluering" ikke vil fremgå i den pdf, der er udarbejdet til offentliggørelse, da denne udelukkende anses som et internt arbejdsredskab.

Men alle øvrige refleksioner og beskrivelser i læreplanen vil fremgå og skal derfor formuleres med tanke for dette.

PÆDAGOGISK GRUNDLAG

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag. Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark. Nogle elementer i form af eksempelvis barnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer såsom eksempelvis forældresamarbejdet og arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end i andre.

Nedestående del af skabelonen, der omhandler det pædagogiske grundlag bygger på EVA's materiale "Redskab til selvevaluering", som kan findes på [EMU's hjemmeside](#)

ET PÆDAGOGISK LÆRINGSMILJØ HELE DAGEN

Dagtilbud skal etablere et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvad karakteriserer den måde, vi organiserer vores pædagogiske læringsmiljø på, og får vi skabt et miljø, der understøtter leg, aktiviteter og rutiner?

- Hvad fungerer godt/dårligt?

Hvilke pædagogiske overvejelser ligger til grund for den måde, vi organiserer vores pædagogiske læringsmiljø på?

- Hvordan ved vi, om vores antagelser holder stik?

Hvordan kan vi undersøge og se, hvad børnene får ud af vores måde at organisere det pædagogiske læringsmiljø på?

Hvordan matcher vores faglige kompetencer vores mål om at skabe et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø?

Vi har valgt, at funktionsopdele børnenes stuer. Hvor nogle rum er indrettet til kreativitet, ro og fordybelse, er andre indrettet til, at børnene kan være mere fysiske. Der er rig mulighed for at det enkelte barn kan lege i alle rum.

Vores store motoriksal udnytter vi fuldt ud, da den giver os mulighed for at kombinere, ro, fordybelse og fysisk aktivitet i form af regellege og motoriske udfoldelser.

Der er børneyoga fast hver uge, hvor børnene kommer op i hold. Denne unikke aktivitet er blevet implementeret på ganske kort tid og børnene er vilde med det. Der er fokus på koncentration, vente på tur, lytte, give sig hen, modtage kollektiv besked og fordybelse.

Et pædagogisk læringsmiljø hele dagen betyder for os:

Vi har fokus på de inkluderende fællesskaber og læringsmiljøer, der understøtter læringen hos alle børn – også dem, der har behov for ekstra støtte.

Børn i udsatte positioner skal opleve sig som en betydningsfuld del af fællesskabet på lige fod med de andre børn.

- At hverdagen varierer mellem voksenstyrede aktiviteter og børnenes spontane og planlagte leg.
- Alle børn skal have mulighed for en forudsigelig og struktureret hverdag, som giver overblik og tryghed, ved at, det enkelte barn ved, hvad der skal foregå og i hvilke rammer.
- Vi ser de pædagogiske rutiner som værdifulde øjeblikke i børnenes liv. Det er f.eks. de øjeblikke når der er i dialogen mellem en voksen og et barn opstår en helt særligt kontakt. Når vi spiser frokost sammen og vi samtaler ved bordet om stort og småt. Håndvask, bleskift, tage tøj af og på. Godmorgen og farvel.
- At pædagogerne er tilrådige, imødekomende og engagerede for børnene.
- Vi forbereder og skaber genkendelighed for barnet og understøtter de små fællesskaber, der opstår i legen.
- Vi fremmer børnenes generelle udvikling gennem leg og bevægelse med kontant fokus på relationer.
- Vi stimulerer barnets glæde ved leg og bevægelse ved at igangsætte særlige aktiviteter tilpasset barnets nærmeste udviklingszone.
- Vi understøtter barnets nysgerrighed til at indgå i nye relationer.
- Vi imødekommer barnets behov for fordybelse og ro

BØRNESYN OG BØRNEPERSPEKTIVER

Børnesynet i danske dagtilbud tager udgangspunkt i, at det at være barn har værdi i sig selv. Pædagogiske læringsmiljøer skal derfor inddrage børneperspektiver, uanset om der er tale om hverdagssituationer, børneinitierede aktiviteter eller voksenplanlagte forløb.

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvordan arbejder vi med løbende at følge børnenes spor, oplevelser og interesser?

- Hvad gør vi for at indfange alle børns perspektiver? Er det de samme børn, vi altid får øje på?

Hvornår har vi senest brugt børnenes perspektiver som grundlag for at udvikle det pædagogiske læringsmiljø?

- Hvilke nye indsigter nåede vi frem til?
- Hvad ændrede vi som resultat af vores indsigter?

Hvordan arbejder vi regelmæssigt med børnenes feedback, fx på personalemøder, som input til vores faglige dialog?

I hvilke situationer kunne det være relevant at inddrage børnenes perspektiver, hvor vi ikke gør det i dag?

I vores Børnehave er vores udgangspunkt, at alle børn skal ses og høres.

For at sikre dette, arbejder vi i små grupper. Vi holder samling i 3 små hold, hvor det her er lettere at komme til orde og få de andre børn og den voksnes opmærksomhed.

Vi spiser ligeledes i mindre hold. Vores måltider skal være hyggelige, med snak rundt om bordet.

Vi lytter meget på børnenes ønsker og interesser. Vi prøver at inddrage deres ønsker i de daglige aktiviteter. Hvis vi har bevægelse på programmet og børnene rigtig gerne vil danse stopdans, jamen så er det bl.a også det vi gør. Nogle børn er hurtige til at sige hvad de vil og ønsker. Vores opgave er også, at opfange hvad de børn som ikke råber højest ønsker.

Under en fastlagt aktivitet, kan der både være noget der er voksenstyret og børnestyret under vejledning.

Vi vil gerne tage børnene med på råd og evaluere efter større ture/ aktiviteter, for at høre børnene, hvad der var godt og skidt. Hvordan kan vi gøre det næste gang?

BØRNS LEG

Leg har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud. Leg er grundlæggende for barnets udvikling og understøtter bl.a. fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvordan giver vores pædagogiske læringsmiljø børnene mulighed for at bruge deres fantasi og lege?

Hvad gør vi for at arbejde med børnenes forskellige roller og positioner i legen?

Hvordan arbejder vi med at understøtte, at alle børn har mulighed for at være med i legen?

Hvordan har vi undersøgt den læring og udvikling, der sker i børnenes leg?

- Er der børn, som vi oplever, står uden for legen, og hvad gør vi ved det?

I vores Børnehave tager vi legen dybt alvorligt.

Børns leg kræver voksne, der har et analytisk blik, som er kreative og kan udfordre dem i børnehøjde.

Vi skal være medvirkende til at skabe rum for, at børnene kan udvikle sig gennem leg og ved at indgå i fællesskaber.

Al udvikling og læring finder sted i samspil med andre. Det betyder at barnets udvikling afhænger af de kontekster, det indgår i.

Vi vægter og prioriterer:

- **Synlige, konkrete og tilgængelige legemiljøer som vækker børnenes nysgerrighed og fantasi**
- **Fokus på legestrategier, hvordan kommer et barn bedst muligt ind og ud af en leg**
Der kan være situationer hvor vi skal hjælpe/vejlede et barn ind i legen, hvor vi skal være opmærksomme på fællesskabets dynamikker og evt. guide legen i en anden retning.
- **Vi anerkender den spontane og selvorganiserede leg i hverdagen og denne legeform skal der altid være tid og plads til.**
- **Vi understøtter, guider og rammesætter også lege, for at alle børn kan være med og for at legen udvikler sig positivt for alle børn.**
- **Voskenstyrede lege, hvor de vokse spiller en central rolle i legen.**

DET BREDE DANNELSES- OG LÆRINGSSYN

Legen og den legende tilgang til læring, barnets interesser, undren og nysgerrighed samt det pædagogiske personales viden om at fremme læring og udvikling er udgangspunktet for de læringsprocesser, barnet indgår i.

Reflektér – tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

På hvilke måder har vi fokus på læringsprocesser gennem hele dagen?

- Leg, børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter og rutiner?

Hvordan tilrettelægger vi det pædagogiske læringsmiljø, så det både støtter børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring?

- Hvordan kan vi følge og støtte barnets undren og nysgerrighed?
- Hvordan udfordrer og støtter vi børnene i at få nye ideer og erfaringer med vedholdenhed og gåpåmod?

Oplever vi, at det er alle børn, der viser deres undren og nysgerrighed ved fx at stille spørgsmål e.l.?

- Hvad tænker vi om, og hvad gør vi for, de børn, der sjældent giver udtryk for deres undren og nysgerrighed?

Hvordan arbejder vi med at følge op på, om vi lykkes med det pædagogiske læringsmiljø i forhold til, hvad børnene får ud af det?

- Hvordan sikrer vi, at vi kommer hele vejen rundt i forhold til de seks læreplanstemaer?

I Gentofte Børnehave er det vores kerneopgave, at sikre børnene, at de bliver mødt af engagerede og erfarne voksne, som de kan spejle sig i og etablere tilknytning til. Ved at møde respekt vil barnet bevare respekten og tilliden til andre og dermed få et sundt selvværd. Vi ønsker at medvirke til, at børnene udvikler deres selvværd, så de er i stand til at etablere rammer, der gør det muligt for dem at skabe relationer til hinanden.

Vi skal være opmærksomme voksne:

Som gennem forundring, leg, fordybelse, aktiviteter og samtaler vil styrke deres naturlige nysgerrighed og undren.

Vi skal opfange børnenes interesser og tilrettelægge aktiviteter så børnenes bevarer nysgerrighed og spænding bevares.

Når et barn f.eks er med på tur til søen og samler en pind op som skal være en fiskestang vil mange børn hurtig følge med på legen og her er det netop vores fornemmeste opgave, at følge op på barnets/børnenes initiativer.

Så kan vi arrangere fisketur til søen med fiskestænger, se på små krible krable dyr under mikroskop. På den måde understøtter vi børnenes ideer og styrker deres gåpåmod.

Vi er opmærksomme på at det for nogle børn er sværere at give udtryk for deres undren og nysgerrighed. De børn kan vi hjælpe på vej ved at guide og understøtte dem i deres interesser. Den voksne kan i de tilfælde være mere tydelige og vejledende.

BØRN I UDSATTE POSITIONER OG ALLE BØRNS DELTAGELSE I BØRNEFÆLLESSKABER

Gode pædagogiske læringsmiljøer har særligt stor betydning for børn i udsatte positioner. Det pædagogiske personale har et ansvar for at støtte børn med forskellige udfordringer og sikre, at alle deltager i fællesskabet.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvilken pædagogisk tilgang arbejder vi ud fra for at sikre, at alle børn oplever, at de er en del af et børnefællesskab?

- Hvordan er der forskel på vores praksis i forhold til forskellige aldersgrupper?

I hvilket omfang har vi faglige dialoger om, hvordan vi kan understøtte, at børn i udsatte positioner trives og ses i det pædagogiske læringsmiljø?

- Er det tilstrækkeligt?
- Hvordan sikrer vi, at vi også har blik for og inddrager de børn, der fx ikke selv henvender sig og ikke deltager aktivt i lege og aktiviteter?

Hvordan vurderer vi alle børnenes muligheder for at udvikle sig og få nye relationer?

- Er der noget, vi kan gøre anderledes for at give nogle børn bedre muligheder for at opbygge og have gode relationer?

Når vi ser på vores praksis den seneste måned, hvornår er det så lykkedes os at skabe et pædagogisk læringsmiljø, hvor alle børn trives, lærer, udvikler sig og dannes i fællesskabet?

- I hvilke situationer lykkedes det ikke – og hvorfor?

For at sikre alle børns ret til aktiv deltagelse i et fællesskab, arbejder vi meget i små voksenstyrede fællesskaber.

For børn i udsatte positioner, kan det virke betrygt at være i mindre grupper.

Vi understøtter børne med de udfordringer i hverdagens faste rutiner, vaske hænder, dække bord, tage tøj på osv.

Alle børn har noget positivt at byde ind med til fællesskabet. Vi hjælper de udsatte børn med at folde deres potentialer ud, så andre børn også kan se hvor meget de har at byde ind med i legen eller aktiteten.

Vi drøfter dagligt hvordan vi kan understøtte børnene i udsatte positioner. Vi kan evt. næste dag, sætte børnene sammen i nye konstellationer. Sætte lege i gang, med bestemme udvalgte børn, som vi vurderer, kan opbygge noget godt eller har brug for at få en bedre relation sammen.

Det lykkes når børn i udsatte positioner bliver efterspøgt til at lege med andre. Når de andre børn er opsøgende.

FORÆLDRESAMARBEJDE

Dagtilbud skal i samarbejde med forældrene give børn omsorg og understøtte det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Samarbejdet skal bidrage til, at barnet får en god og tryk opvækst.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvordan samarbejder og kommunikerer vi i det daglige med forældrene om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

- Hvilke rammer og regler har vi for forældresamarbejde?
- Det gælder både de overordnede rammer og den konkrete håndtering i hverdagen. Er det fx o.k. at afbryde en aktivitet med børnene, hvis en forælder har brug en snak?

Hvordan arbejder vi med at møde forældrene forskelligt og tilpasse samarbejdet ud fra deres behov?

Hvordan oplever vi samarbejdet med forældrene i forhold til at rådgive og vejlede dem om deres barns trivsel, udvikling, læring og dannelse?

Hvad ved vi om, hvordan forældrene oplever vores samarbejde, rådgivning og vejledning?

- Inddrager vi synspunkter og viden fra forældrene?

Forskning viser, at samarbejdet mellem forældre og dagtilbud har stor betydning for det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og for gode børnefællesskaber. Vi er en børnehave med mange forskellige kulturer og det vælger vi at se på, som en styrke i samarbejdet. Vi er dog heller ikke blinde for de ekstra udfordringer det kan give. Forældresamarbejdet skal derfor differentieres og baseres på lokale traditioner og ønsker, der passer til den enkelte families behov.

Vi samler løbende op på forældrenes tilbagemeldinger om vores pædagogiske praksis. Vi drøfter på personalemøde deres udsagn. Nogle ting kan og vil vi ændre på, andre kan og vil vi ikke. Vi planlægger på mødet hvad vi i fællesskab siger til forældrene. Det kan f.eks. være at vi ikke vil ændre på, at børnene kan komme løbende over hele dagen. Der er selvfølgelig plads og tid til tandlægebesøg, læge, har sovet dårligt mm. Vi står stærkt på, det er vigtigt for børnene at komme i børnehaven, og være med til at danne relationer og være en del af fællesskabet, det kan være svært hvis, barnet kommer kl. 11 flere gange om ugen.

Derfor er vores daglige kommunikation yderst vigtig, det er ikke nok at skrive lidt ord på Genvej. De kulturelle forskelle gør, at vi skal være skarpe på vores pædagogiske praksis og kunne argumentere fagligt, hvorfor det er vigtigt, at vi f.eks. spiser et sundt og nærende måltid mad til frokost og det ikke er nok med toastbrød og syltetøj til en hel dag.

Vi har mange to- sproget børn og danske børn hvor alle forældre ikke er bevidste om, hvor stor en rolle de selv spiller i forhold til deres barns sproglige udvikling. Derfor er vores viden vigtig, at informere videre til forældrene.

- **I vores daglige dialog med forældrene er vi aktiv lyttende overfor deres viden og synspunkter. Vi er imødekommende overfor nye tiltag, for at tilgodese det enkelte**

barn såvel som hele gruppen.

- **Vi tager udgangspunkt i de enkelte familiers behov og ønsker men samtidigt vejlede forældrene om, hvordan de kan bidrage positivt til barnets læring og trivsel.**

Det kan være: læse højt, synge sammen, aktiv deltagende i barnets leg, aktiviteter, forberede børnene på børnehavens kommende aktiviteter og daglig dialog om dagens forløb.

- **Vi oplever generelt en stor anerkendelse i vores rådgivning og vejledning i forhold til børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.**
- **Vi skriver dagligt på genvej om børnenes hverdag.**

Samarbejdet om barnets trivsel, dannelse, udvikling og læring kan ske gennem det forældresamarbejde der allerede finder sted i børnehaven.

- **Forældremøder**
- **Forældrekonsultationer**
- **Hente – bringe – situationer**
- **Julefest**
- **Sommerfest**

Vores forældrebestyrelsen er synlige og har en god dialog med de øvrige forældre, som bør orienteres og indrages løbende i forældrebestyrelsen vigtige arbejde .

Vi opfordrer forældrene til at komme til os, hvis de undre sig eller har andet på hjertet som har betydning for deres barns trivsel.

De samtaler finder vi altid tid til, og vi prøver at planlægge det sådan, at det ikke går ud over børnenes tid.

Der kan selvfølgelig være situationer, hvor vi ikke kan være fleksible, grundet sygdom, møder, planlagt tur/ aktivitet.

Samtalens karakter må være det der er afgørende for vores valg af prioritering.

SAMMENHÆNGENDE OVERGANGE OG DET SIDSTE ÅR I BØRNEHAVEN

Barnet oplever mange overgange i sine første leveår. Både de store overgange, når det begynder i dagtilbud og senere i skole, og de mindre, daglige overgange, når barnet fx bliver afleveret om morgenen eller går fra én aktivitet til en anden. I alle typer af overgange er det vigtigt, at pædagogisk personale og forældre samarbejder om at skabe en oplevelse af sammenhæng, tryghed og trivsel hos barnet.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvordan arbejder vi ud fra læreplanen for at skabe sammenhæng for børn og forældre i overgangen fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til skole og SFO/fritidshjem?

Hvordan arbejder vi med en tryk overgang til det næste tilbud?

- Fx aktiviteter som at besøge det nye sted, tæt dialog med fagprofessionelle fra andre tilbud, arbejde med overgangsobjekter o.l.

Oplever vi, at vi har et fælles værdisæt med det andet dagtilbud eller skole og SFO/fritidshjem?

- Er vi enige om, hvad der skal til fra begge parter for at skabe en sammenhængende overgang?

Hvad ved vi om dagplejerens/sundhedsplejerskens/pædagogens/lærerens faglighed og daglige praksis?

- Hvordan kan vi blive klogere på det, og hvordan kan den viden bidrage til at skabe sammenhæng?

At starte i Børnehaven kan være en stor omvæltning. Derfor er det vigtigt at overgangen bliver så tryk som muligt. Når et barn starter i børnehaven er det vigtigt at forventningsafstemme med forældrene om deres ønsker og behov. Vi skal sammen med forældrene give indkøringen/ overgange de bedste betingelser. Vi aftaler altid, at forældrene skal komme på besøg inden start og gerne flere gange hvis det er muligt. Det er vigtigt, at man som forældre sætter tid af til indkøringen af ens barn. Denne periode kan selvfølgelig variere fra barn til barn.

Vi har fokus på følgende:

- **Imødekomme og nærværende pædagoger**
- **God og konstruktiv dialog med forældrene**
- **Gå i børnehøjde**
- **Være vel forberedte på mødet med et nyt menneske**
- **Tage hensyn til individuelle behov og ønsker**
- **Være informerende/ oplyse om vores daglige praksis.**

Overgange i løbet af dagen:

Vi ved, at nogle børn har sværere ved skift end andre. Derfor er det vigtigt, at vi tager hensyn og giver de børn færre skift og længere forberedelse tid.

Vi har et godt samarbejde med Gentofte skole.

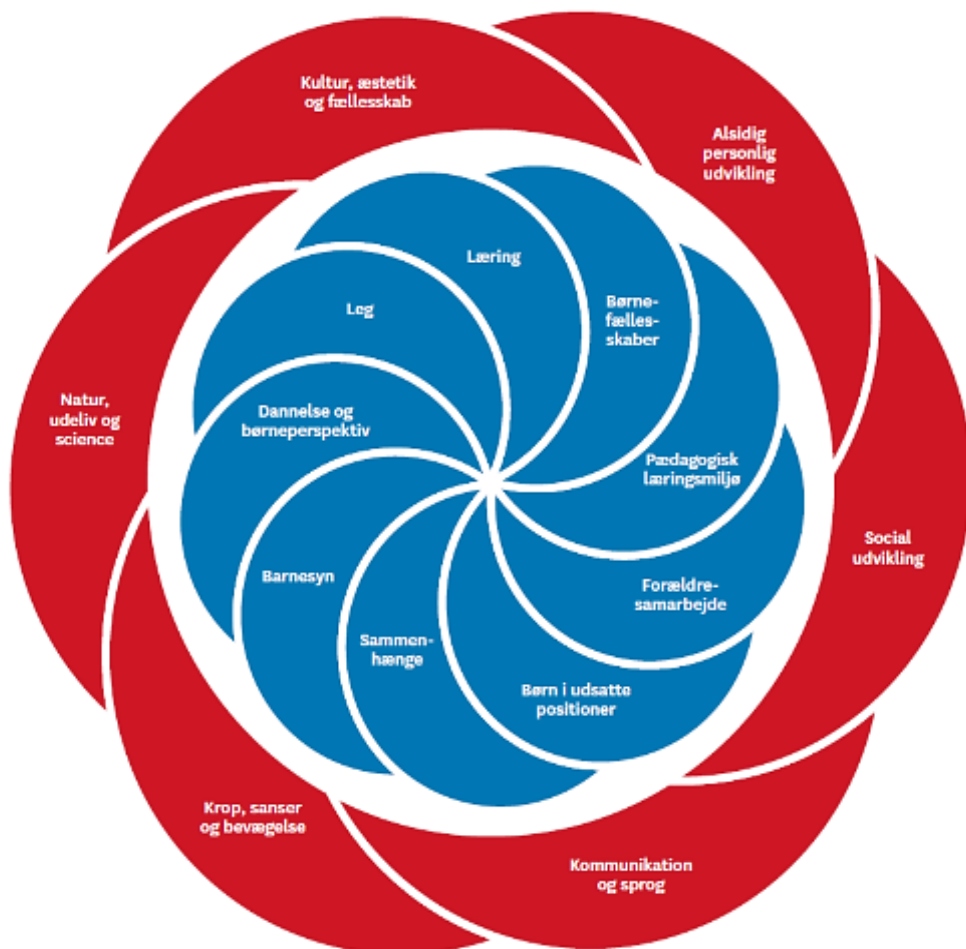
Vi benytter os af , at komme på deres store legeplads inden skolestart. Det er trygt for barnet, at kende så meget af skolen inden start. Vi afholder også møder med skolen, hvis der er behov for en mere detaljeret orienting vedr. skolestart.

Vi udfylder i samarbejde med forældre et overgangsmateriale som skolen får tilsendt. Her beskrives barnet kort. Hvis der er særlige hensyn eller andre beskrivelser der kan gøre overgange lettere, skrives det også her.

DET PÆDAGOGISKE GRUNDLAG OG SAMMENHÆNG TIL DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

Den styrkede pædagogiske læreplan Det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af seks læreplanstemaer. Der er fastsat en indholdsbeskrivelse for hvert læreplanstema, som beskriver de overordnede elementer, som ligger i det enkelte læreplanstema. I kan læse indholdsbeskrivelserne her: [Den styrkede pædagogiske læreplan - Rammer og indhold](#)

Herudover er der fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema. De to pædagogiske mål udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Et læreplanstema skal altid ses i sammenhæng med det pædagogiske grundlag og de øvrige læreplanstemaer i den pædagogiske læreplan og det besluttet lokalt, hvordan de overordnede elementer konkret omsættes organisatorisk og pædagogisk i det pædagogiske læringsmiljø i hverdagen.

ARBEJDET MED DE SEKS LÆREPLANSTEMAER

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse. Under hvert læreplanstema skal I derfor forholde jer til, hvordan I hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

De seks læreplanstemaer, som omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring er:

ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

SOCIAL UDVIKLING

KOMMUNIKATION OG SPROG

KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

NATUR, UDELIV OG SCIENCE

KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB.

ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Refleksion over sammenhæng til læringsmiljøet og det pædagogiske grundlag

Nedenfor skal I beskrive, hvordan jeres pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes alsidige udvikling, herunder deres nysgerrighed, gåpåmod og deltagelseskompetence via både børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

I Gentofte Børnehave foregår der reflekterede overvejselser mellem voksenstyrede aktiviteter og børnenes leg. Vores hus har mange gode rum og det giver mulighed for gode læringsmiljøer bestående af små grupper børn. Vores legeplads er netop blevet udvidet, så den rummer nu ny muligheder for små legefællesskaber og plads til fordybelse.

Mål:

- **Børnene skal lære om egne grænser og lære at sige fra.**
- **Børnene skal lære, at tage initiativer, undre sig, være nysgerrige, med støtte og vejledning af de voksne.**
- **Få anerkendelse og succesoplevelser**
- **Være en del af et fællesskab**
- **Udvikle sig til selvstændige personer**
- **At kunne reflektere over egne handlinger og forstå andres perspektiver.**

Arbejdet med Alsidig personlig udvikling fremadrettet

Nedenfor skal I reflektere over, hvilken udvikling I ønsker at skabe rammerne for fremadrette, og hvilke tegn/pejlemærker, der kan indikere, at I er på rette vej.

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

God trivsel I hverdagen er grundstenen for om barnet kan opnå et godt selvværd. At kunne lege og deltage i et fællesskab er derfor et vigtigt udgangspunkt i vores

pædagogik.

Derfor tager vi legen dybt alvorligt..

I legen udvikler barnet deres fantasi og legemuligheder afprøves på tværs af alder og køn.

Vi ønsker at:

- **Store og små har mulighed for at lege sammen**
- **De store børn går forrest og viser vejen**
- **Være en del af fællesskabet og vente på tur**
- **At vi voksne imødekommer det enkelte barn, så barnets potentialer bliver sat i spil**
- **Give børnene en følelse af, at her hører jeg til, sammen med resten af børnene, Det kan gøres i vores samling, hvor alle bliver set og hørt og er en del af et fællesskab.**
- **På ture i nærmiljøet, Gentofte sø, skoven, legepladser og biblioteket, lærer vi børnene at være sammen i en social sammenhæng med andre børn og voksne.**
- **Vi opfordrer børnene til at hjælpe med dagligdags aktiviteter, lægge legetøj på plads, rydde op, ordne vasketøj og fylde op på toiletterne. De oplever de bliver værdsat, de får selvværd og bliver mere selvhjulpne.**
- **At styrke børnenes kropsbevidsthed med sang, musik og bevægelse. At kunne mærke sin egen krop.**

SOCIAL UDVIKLING

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed. Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet alsidig personlig udvikling

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Social udvikling skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år.

De to pædagogiske mål er følgende:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø

Nedenfor skal I beskrive, hvordan jeres pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes sociale udvikling, herunder deres empati, deltagelseskompetence og medbestemmelse via både børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

Den sociale udvikling foregår i fællesskaber, hvor børnene oplever at høre til, udvikler empati og får erfaringer. Derfor har vi fokus på det enkelte barns relationer til sine omgivelser. Børn trives når det har venner og kammerater.

Vores forskellige pædagogiske læringsmiljøer, skal give børnene muligheden for deltagelse og indflydelse. Alle børn skal føle, at de kan bidrage med noget positivt til fællesskabet. For nogle børn er det nemt, at byde ind i fællesskabet men for andre kan det være langt sværere. De voksne i børnehaven, er opmærksomme på, at understøtte de børn der har behov for dette.

I vores fokus på relationer, kan vi i de voksenstyrede aktiviteter fremme og understøtte de sociale relationer.

Dette gør vi også:

- Vi opfordre nogle børn til at lege sammen
- Anerkender børnenes følelser og intentioner
- De voksne skaber mulighed for sociale relationer gennem forskellige gruppesammenhænge.
- Arrangere regellege- lære at tabe og vinde, at kunne glæde sig på andres vegne.
- Opfordre nogle børn til at lege sammen og understøtte relationer.
- Støtte dem i at kunne danne venskaber, gennem leg og aktiviteter.
- Fælles oplevelser- fællesskabsfølelse.
- Lære børnene at vente på tur og lytte til hinanden.
- Sociale spilleregler, hvornår er det okay ikke at ville lege med den anden mere.
- Voksenedtagelse i børnenes lege og aktiviteter.
- Gøre børnene opmærksomme på andre børns følelser, er han glad eller ked af det.
- Støtter børnene i at løse konflikter.

Arbejdet med Social udvikling fremadrettet

Nedenfor skal I reflektere over, hvilken udvikling I ønsker at skabe rammerne for fremadrette, og hvilke tegn/pejlemærker, der kan indikere, at I er på rette vej.

Hvad vil vi se (tegn/pejlemærker)?

Vi ønsker fremadrettet, at bevæge os videre af den vej vi allerede er på. Vi skal blive endnu skarpere på, at skabe optimale læringmiljøer for alle børn.

Vi vil opfordre til flere legeaftaler også mellem børn der ikke leger sammen i børnehaven.

Vi ønsker at se:

- Relationer på kryds og tværs
- De udvider deres vennekreds
- De løser deres konflikter med mindre voksenstøtte
- Flere legeaftaler
- De hjælper hinanden
- Taler ordenligt til hinanden
- Glæde sig på andres vegne

KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet. Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden. Det pædagogiske personale skal derfor skabe et læringsmiljø, der formidler glæde ved æstetiske oplevelser og kabende praksis.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kultur, æstetik og fællesskab skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø

Nedenfor skal I beskrive, hvordan jeres pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes muligheder for at indgå i forskellige kulturelle fællesskaber, som stimulerer deres fantasi, nysgerrighed og kreativitet via både børneinitierede og voksneinitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

Skriv her

I Gentofte Børnehave har børnene rig mulighed for at indgå I forskellige kulturelle fællesskaber. Vi har børn fra mange forskellige lande og de kommer alle med hver deres kulturelle baggrund.

I børnehaven vil vi gerne være medvirkende til, at vores børn, kan lære om og bygge videre på de traditioner, der er i vores kultur såvel som i deres egen. Traditioner er hyggelige tilbagevendende begivenheder, som giver børnene en følelse af noget kendt og trygt.

Vi ønsker at børnene stifter bekendtskab med andre værdier måder at leve på. Vi ønsker at børnene udvikler en nysgerrighed på andre mennesker og en større tolerance, generelt.

Vi arbejder med forskellige udtryksformer. Børnene bliver ansigtmalet, maler, leger med ler, finger maling, arbejder med trylledej og tegner. Vi har også en masse udklædningstøj, hvor børnenes fantasi kommer i spil, nu leger vi, at er nogle andre.

Arbejdet med Kultur, æstetik og fællesskab fremadrettet

Nedenfor skal I reflektere over, hvilken udvikling I ønsker at skabe rammerne for fremadrette, og hvilke tegn/pejlemærker, der kan indikere, at I er på rette vej.

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Vi ønsker fortsat at fastholde de traditioner vi har i vores dagligdag og fejre vores højtider jul, fastelavn og påske. Vi fortæller børnene hvorfor vi holder disse traditioner.

- **Til jul tager vi i Gentofte Kirke og opfører et lille krybbespil.**
- **Til fastelavn tager vi på Salem Plejehjem og slår katten af tønden.**
- **Vi afholder børnenes fødselsdage i børnehaven eller hjemme, vi synger og fødselsdagsbarnet får en fin krone på og en fødselsdagsmedalje. Der bliver sat flag op ved indgangspartiet med barnets navn og alder.**
- **Vi er alle på bondegårdstur en gang om året.**
- **Sommerfest og julefest med forældre**

Fremadrettet kunne vi godt tænke os, at få mere viden om alle de kulturer der er i huset. Det kan være at nogle forældre vil være med til et forløb omkring deres lands traditioner og værdier.

KOMMUNIKATION OG SPROG

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale. Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Kommunikation og sprog

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Kommunikation og sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø

Nedenfor skal I beskrive, hvordan jeres pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes tilegnelse af sprogforståelse, ordforråd, udtale og sætningsdannelse i sammenhænge, der er meningsfulde for børn via både børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

Vi er en børnehave med stor fokus på sproget. Vi har mange to-sprogede børn og har stor opmærksomhed på at understøtte børnenes tilegnelse af, sprogforståelse, ordforråd, udtale og sætningsdannelse i sammenhænge, der er meningsfulde for børnenes sociale relationer. I vores daglige samling (3 små grupper) øver vi at lytte, tale højt i en gruppe, øve sproget, at blive lyttet til, samt at være en del af fællesskabet.

- **Vi har tilknyttet en tale/høre konsulent som vejleder os i børn med sproglige udfordringer.**
- **Vi leger med sproget, og understøtter børnene så de får udvidet deres ordforråd indenfor de lege de er optaget af.**
- **Vi italesætter og visualiserer de ting vi gør. Det kan f.eks være at nu skal der vaskes hænder, så viser vi hvad vi siger, ved, at tage barnet med ud på toilettet og så vaske og tørre hænderne.**
- **Vi er opmærksomme på at korte små sætninger for et to-sproget barn er vigtige, for at komme med i en leg som: må jeg være med, skal vi lege og lignende**
- **Vi oversætter andre børns reaktioner i konflikter, så børn uden dansk sprog eller andre udfordringer får en forståelse for situationen.**
- **Vi synger og læser højt læsning.**
- **Vi benytter os også af dialogisk læsning, hvor børnene har en aktiv rolle i fortællingen.**
- **Vi leger med rim og remser**
- **Billedlotteri og vendespil**
- **Vi taler ordenligt til og med hinanden.**
- **Vi understøtter sprogets betydning med blandt andet "fri for mobberi" Hvad betyder det og gør ved en når en ven ikke vil holde dig i hånden eller siger du er ikke min bedste ven mere, eller din nye trøje er grim.**
- **Vi bruger redskaber fra et projekt "skulder til skulder", her sidder børnene i en lille gruppe, hvor man evt. kan have fokus på bondegårdsdyr. Så bliver alle de ord man kan tænke sig om dyr og bondegård sat i spil. Der leges lege, hvor ordene indgår og giver mening.**
- **Voksenstyrede aktiviteter, hvor vi understøtter med at sætte ord på legene.**
- **Vi er opmærksomme på, at vores to-sprogede børn også bliver mødt med ord, der ikke indgår naturligt i børnehavens kontekst. Det er ord som, tandbørste, kam, vaskemaskine, sengetøj og mange flere.**
- **Vi laver sprogvurderinger, som vi bruger som redskab til at pejle os nærmere ind på eventuelle udfordringer, hvorefter vi ved hvor vi skal have vores fokus.**

Arbejdet med Kommunikation og sprog fremadrettet

Nedenfor skal I reflektere over, hvilken udvikling I ønsker at skabe rammerne for fremadrette, og hvilke tegn/pejlemærker, der kan indikere, at I er på rette vej.

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

- **Vi ønsker fortsat at have stor focus på sproget og den måde vi kommunikerer med hinanden på. Vi skal tale ordenligt til og med hinanden.**
- **Vi leger med sproget og understøtter børnenes leg ved, at hjælpe dem med at sætte ord på, det de leger.**
- **Vi ønsker at se:**
  - **I hverdagen kan vi høre om børnene taler ordenligt og pænt til og med hinanden.**
  - **At de lytter til andre børn, og har en omsorgsfuld tone med hinanden.**
  - **At børnenes ordforråde, tale og sætningsdannelse bliver udbygget.**

KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel. Børnene skal inviteres til at få mange forskellige kropslige erfaringer i et læringsmiljø, hvor bevægelsesglæde, kreativitet og leg er nøglebegreber, og hvor det pædagogiske personale motiverer børnene til at bevæge sig ved at vise glæde ved bevægelse og kropslig udfoldelse.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø

Nedenfor skal I beskrive, hvordan jeres pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes muligheder for at få erfaringer med krop og sanser, som stimulerer deres bevægelsesglæde via både børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

Vi understøtter børnenes muligheder for at få erfaringer med krop og sanser i vores pædagogiske læringsmiljø således:

Børn lærer gennem kroppen og når de bliver udfordret tilstrækkeligt fysisk, optimeres mulighederne for at lære.

I vores børnehave bliver børnene motoriske dygtige og fulde af selvtillid. Vi bruger vores motorikrum/legelandskab, fordi her elsker børnene at være og det er bla. Her børnene udvikler kropsbevidsthed, som gør de tør mere. Vi er uddannet i de lege og læringsmuligheder, som udvikler børnene fysisk, psykisk, kognitivt og ikke mindst socialt.

Motorikredskaberne sammensættes efter børnenes motoriske udviklingstrin og inden legen går i gang er børnene selv med til at bygge bevægelsesbanen ved at løfte, skubbe og trille.

Vi bruger også salen til boldspil, stopdans og mange andre regel-lege. Salen er også vores rolige rum med plads til fordybelse. Hver uge er der yoga. Børnene er indelt i 3 grupper efter alder. Yoga er nøje tilrettelagt efter børnenes formåen.

Salen bliver også brug af børnene til fantasilege, hvor redskaberne får helt nye funktioner.

Børnene får mulighed for at:

- **Udforske kroppens muligheder**
- **Få Kendskab til egen krops formåen**
- **Mærke sin krop indeni og udenpå**

- **Få Styrket og stimuleret sanserne**
- **Få ro og fordybelse**

Vores udendørs aktiviteter byder også på mange udfordringer.

På legepladsen kan børnene få stimuleret motorikken ved, at klatre, rutsje, gyngesvinge, cykle og løbe på løbehjul. I sandkassen bliver der leget med forskellige elementer, som sand, vand, hårdt og blødt, koldt og varmt.

Vi opfordre børnene til at blive selvhjulpne, vi vil gerne hjælpe, men vi tager os tid til, at de selv skal kunne tage tøj af og på samt lynlåse og knappe bukser og trøjer.

Arbejdet med Krop, sanser og bevægelse fremadrettet

Nedenfor skal I reflektere over, hvilken udvikling I ønsker at skabe rammerne for fremadrette, og hvilke tegn/pejlemærker, der kan indikere, at I er på rette vej.

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Vi ønsker at vores udendørs rammer bliver udnyttet mere optimalt. Vi har udvidet vores legeplads og på det nye område vil vi gerne have etableret en cykelbane. Børnene elsker at løbe/ køre på løbecykel men vores nuværende løsning giver forstyrrelser i andre igangværende lege og aktiviteter.

Vi vil gerne sætte rammerne for flere legemiljøer, der giver børnene flere muligheder for leg og fantasi.

NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også et grundlag for at arbejde med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur. Det pædagogiske personale skal opmuntre børnene til at foretage egne undersøgelser samt støtte og guide dem i at turde øve sig igen og igen for derved at opbygge en grundlæggende tillid

Pædagogiske mål for læreplanstemaet Natur, udeliv og science

Det pædagogiske arbejde med læreplanstemaet Krop, sanser og bevægelse skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Refleksion over sammenhæng til [institutionens navn] læringsmiljø

Nedenfor skal I beskrive, hvordan jeres pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes muligheder for at få erfaringer med natur og science, som stimulerer deres nysgerrighed og lyst til at udforske via både børneinitierede og vokseninitierede aktiviteter. Hav også opmærksomhed på de pædagogiske hverdagsaktiviteter og legen.

Vi er så heldige, at have Gentofte Sø i baghaven og dette læringsmiljø bruger vi omfang som er muligt. Her har vi rig mulighed for at give børnene erfaringer med naturen. Ved ture rundt om søen bliver børnenes nysgerrighed stimuleret, hvad sker der på søen bund, er der mon nogle fisk. Børnene og vand er en god kombination og de får straks lyst til at røre, kaste ting i vandet og fiske.

De voksenstyrede aktiviteter ved søen, er når vi ser på dyrelivet store som små dyr. Hvad rør sig ved træstubbene, små kravle i vandet. Vi ser også på fuglene i luften og dem der er på søen.

Vi har arbejdet med skygger. På legepladsen i solskin, har vi gået rundt med vores skygge, der jo flytter sig i forhold til solen. Vi har læst bøger om bamse der er ven med sin skygge.

Vi har endnu ikke nået at arbejde med kulde og varme. Til denne aktivitet vil vi gerne se nærmere på is. Hvad sker der når vi fryser vand? Hvad sker der når vi taget isterningen op og lægger den i vores hånd? Kan vi selv lave is, vi kan spise?

Vi vil også gerne have et samarbejde med en naturvejleder, som kan hjælpe os med f.eks at fortælle os mere om dyrelivet i vores nærmiljø. Prøve at disektere en fisk.

Vi har en far i huset, der er biolog og som gerne vil komme og lave forskellige projekter, der omhandler dyr, udeliv og science.

Vi samler skrald med børnene hvert år og dette laver til et stort projekt, hvor vi lærer børnene om nedbrydningstid, og hvorfor det er vigtigt ikke at smide skrald i naturen. Hvad sker der med naturen og dyrelivet?

Arbejdet med Natur, udeliv og science fremadrettet

Nedenfor skal I reflektere over, hvilken udvikling I ønsker at skabe rammerne for fremadrette, og hvilke tegn/pejlemærker, der kan indikere, at I er på rette vej.

Hvilke tegn/pejlemærker ønsker vi at se?

Vi ønsker at skærpe børnenes nysgerrighed på dyrelivet, når vi går tur i nærmiljøet. Når børnene stiller spørgsmål til dyrelivet, er det en god indikator for at vi er på rette vej.

Vi vil gerne opdrage børnene til en, "hvad kan vi bruge denne til kultur", og væk fra brug og smid væk kultur. Vi ønsker også at børnene respekterer naturen, ved f.eks at samle et stykke skrald op, man ser på sin vej.

ØVRIGE ELEMENTER

DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ

Begrebet børnemiljø er et samlende begreb for det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet, hvor det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø skal forstås bredt.

Børnemiljøet i dagtilbuddet skal vurderes i et børneperspektiv. Det indebærer, at børnemiljøet skal vurderes med børnenes øjne, ligesom børnenes oplevelser skal inddrages i vurderingen af børnemiljøet afhængigt af børnenes alder og modenhed.

Der lægges vægt på, at børnene inddrages i forbindelse med forhold, der vedrører dem selv, jf. FN's Børnekonventions artikel 12 om barnets ret til at give udtryk for sin mening og krav på, at denne mening respekteres.

Fysisk børnemiljø

Det fysiske børnemiljø kan eksempelvis omhandle støjniveau, indeklime, plads til fysisk udfoldelse og stille aktiviteter, hygiejneforhold, lysforhold, garderobe, legeplads og udearealer, stueres indretning og størrelse mv.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

I kan f.eks. reflektere over følgende:

- Jeres arbejde med det fysiske børnemiljø og jeres faglige overvejelser i den forbindelse.
- Hvordan I arbejder med at vurdere børnemiljøet i et børneperspektiv.

- **Vi har fjernet alle overflødelige stole og borde, så vi kan få mere gulvplads til fysiske udfoldelser.**
- **Akustikplader til vægge for at mindske støjniveauet.**
- **Opsat nye led lamper**
- **Fjernet overflødelige garderobeskabe**
- **Udvidet vores legeplads**
- **Tydelige legemiløer på stuerne**

Psykisk børnemiljø

Det psykiske børnemiljø kan fx omhandle samspillet mellem børn og voksne, herunder om samspillet er kendetegnet ved gensidig respekt og tolerance, børnenes indbyrdes samspil, herunder om børnene i deres sprog og handlinger indbyrdes respekterer hinanden, om der blandt børn og personale er plads til og accept af menneskers forskellighed, om der finder mobning sted blandt børnene, mv.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

I kan f.eks. reflektere over følgende:

- Jeres arbejde med det psykiske børnemiljø og jeres faglige overvejelser i den forbindelse.
- Hvordan I arbejder med at vurdere børnemiljøet i et børneperspektiv.

I vores Børnehave er det psykiske arbejdsmiljø kendetegnende ved, at vi gør meget for at tale ordenligt til og med hinanden.

Der er mange kulturer i børnehaven, vi har børn fra hele verden, derfor er der ingen der skiller sig ud, alle er forskellige så vi er faktisk alle ens. Der er en indbyrdes respekt for hinanden, alle har noget at byde ind med til fællesskabet.

Alle børn har haft mad med fra deres land og det vækker de andres børns nysgerrighed og de får stillet en masse gode spørgsmål. "Hvorfor spiser i sådan noget mad i jeres land" og "det kunne jeg også godt tænke mig min mor lavede".

Til vores samlinger bruger vi også tid på, at tale om hvordan vi har det. Der kan være perioder, hvor nogle børn har det svært og så finder vi ud af, hvad vi sammen kan gøre for at hjælpe det pågældende barn. Børnene er meget omsorgsfulde og vil meget gerne tages med på råd, og de føler sig respekteret og at deres stemme også betyder noget.

Æstetisk børnemiljø

Det æstetiske børnemiljø kan fx omhandle, hvorvidt stuerne indretning og udsmykning virker stimulerende og inspirerende på børnene, samt hvorvidt omgivelserne indenfor og udenfor er udformet på en måde, som fremmer børnenes lyst til at bevæge og udfolde sig, fordybe sig, have stille lege mv.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

I kan f.eks. reflektere over følgende:

- Jeres arbejde med det æstetiske børnemiljø og jeres faglige overvejelser i den forbindelse.
- Hvordan I arbejder med at vurdere børnemiljøet i et børneperspektiv.

Vi har et forløbne år, arbejdet meget med vores æstetiske børnemiljø. Vi har ændret på stuerne, så der er blevet mere gulvplads. Vi har fjernet garderobeskabe som ikke blev brugt men bare stod og tog plads og virkede rodet. Vi har arbejdet en del med lyset. Rengøringslys gør ikke noget godt for miljøet, så vi har fået gode led lamper over vores borde. Så har vi små hyggerum, hvor der er plads til fordybet leg. Vi får i det nye år en læsereol i gangpartiet, vi håber det vil skabe mere ro på gangen, så den ikke kun indbyder til løb.

Vi har en fantastisk motoriksal, som giver os mulighed for et helt unikt børnemiljø. Salen er indrettet med bløde madrasser på hele gulvet og en masse fede motoriske redskaber.

Vores legeplads er netop blevet udvidet, så den nu går rundt om husets nordside. Dette har givet legepladsen et kæmpe løft, da den nu byder på nye legemiljøer og flere muligheder for at strække sig og mulighed for mere uforstyrret fordybet leg. Vi vil gerne etablere en cykelbane i det nye år.

På flere vægge får vi opsat nogle akustikbilleder med flotte strandmotiver. Der bliver både noget for øjet og for øret.

SAMSPIL OG RELATIONER

I dagtilbud indgår barnet i et fællesskab med andre børn og voksne, som er fælles om at skabe det sociale rum, som de enkelte børn lærer og udvikler sig igennem. Sammen med det pædagogiske personale har de andre børn betydning for, hvilke erfaringer det enkelte barn gør sig, når det er i dagtilbuddet.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvad kendetegner de situationer, hvor vi oplever et nærvær mellem os og børnene, og vi er fordybede sammen?

- Hvad skal der til, for at nærvær og fordybelse opstår?
- Hvad kan vi gøre for at få mere af det?

Hvornår oplever vi, at vi ikke er tilgængelige for børnene og ikke har mulighed for at reagere på deres behov?

- Hvad kendetegner de situationer, og hvad kan vi gøre anderledes for at ændre på dem?

Hvordan kommunikerer vi med børnene, både kropsligt og sprogligt, i forskellige situationer?

- Hvad oplever vi, er en god kommunikation mellem os og børnene?
- Har vi fokus på at spørge ind til børnenes oplevelse med åbne spørgsmål som:
"Kan du fortælle mig, hvad der skete?"
"Hvordan kan vi løse det sammen?"
"Hvilke andre ideer kan du komme i tanke om?"

Hvordan kan vi understøtte det enkelte barns trygge tilknytning gennem det pædagogiske arbejde med hele børnegruppen?

Det vigtigste for os er børnenes trivsel og velbefindende i hverdagen. Vi er vigtige voksne i deres liv, og vi udviser tillid og har respekt for det enkelte barn. Vi er omsorgsfulde og nærværende i alle institutionens relationer. For at give børnenen et godt børnehaveliv, er det vigtigt, at de hver dag bliver mødt med varme og omsorg. Vi prioriterer en god og sund omgangstone børnene imellem, mellem børn og voksne og selvfølgelig mellem personale og til forældre.

Vi giver os god tid til, at modtage børnene når de kommer om morgenen. Det er vigtig for dem, at de føler sig velkomne, og der er tid til et kram eller bare at sidde lidt hos en voksen. Dernæst er det vigtigt, at der er nogle tydelige læringsmiljøer, så børnene kan starte dagen i det sociale fællesskab.

Vi bruger meget tid på, at justere vores læringsmiljøer, så de passer til den aktuelle børnegruppe.

I perioder er det lego der fylder meget eller det kan være dukkekrogen. De forskellige miljøer skal være indbyende og tydelige og med engagerede voksne på sidelinjen. Vi understøtter børnenes relationer gennem legen, og sikre den trygge tilknytning både til børn og voksne. Vi skal også sikre, at alle børn har ret til at tilhøre og indgå i fællesskabet. Det er vigtigt, at vi støtter børnene i at danne venskaber og lærer, hvordan man kommer med i og er en del af gruppen. De sociale kompetencer bliver udviklet i samspil med andre børn og vi arbejder meget i små grupper, hvor børnene er i små overskuelige rammer. Der har de mulighed for at øve sig sammen med andre, vejledt af de voksne.

EVALUERING

Evaluerende pædagogisk praksis handler om løbende og systematisk at evaluere sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse. En systematisk evaluerende pædagogisk praksis styrker kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og sikrer, at det hele tiden er justeret og tilpasset den aktuelle børnegruppes behov.

Reflektér - tag udgangspunkt i jeres daglige praksis og kom gerne med konkrete eksempler. Skriv refleksionerne i tekstboksen.

Hvordan undersøger og evaluerer vi det pædagogiske læringsmiljø i sammenhæng med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse?

- Har vi fastsat et fokus eller formål med vores løbende evaluering af det pædagogiske læringsmiljø?
- Hvor står vi stærkt/svagt?
- Hvordan oplever vi, at vi fagligt set er klædt på til at evaluere og undersøge?

Hvordan sikrer vi, at vores evalueringer har fokus på sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse frem for blot på aktiviteterne eller blot på børnenes læring?

Hvad gør vi for at sikre, at vores løbende evaluering er systematisk?

- Hvordan definerer vi "systematisk"?

Hvordan sikrer vi, at vi anvender den viden, vi får fra vores evaluering, til at justere vores pædagogiske læringsmiljø?

- Hvornår har en konkret evaluering senest givet ny indsigt i børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse, der har ført til en ændring i vores praksis?

I Gentofte Børnehave arbejder vi med en systematisk evaluerende praksis i det pædagogiske læringsmiljø. Vi ved, at vi gennem evaluering, bidrager til at udvikle kvaliteten af det pædagogiske læringsmiljø og til at skabe de bedste betingelser for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi arbejder med at implementere en evalueringskultur, hvor vi har en reflekterende tilgang til tilrettelæggelse og evaluering. Dette skal bidrage til, at vi får øje på praksis, tænker over den og ser mulighederne for at ændre på den, hvis der er behov for dette.

Vi er en lille børnehave, hvor vi har et tæt samarbejde. Det gør at vi hurtigt kan ændre og justere på vores praksis. Alle er enige om et klart formål med evalueringen, f.eks konkrete spørgsmål, vi skal have svar på, eller en forandring, vi vil opnå. Vi bruger vores undren som udgangspunkt for at tilrettelægge en evaluering, der giver mening for os.

Det kan f.eks være, at vi til vores samling ønsker, at alle børn får mulighed for at blive hørt og set.

Vi har derfor ændret på vores praksis og delt samlingen i 3 grupper. Denne ændring, har givet børnene langt mere voksen tid, mere ro og tid til det enkelte barn. Denne evaluering, har ført til, at vi fremadrettet indeler børnene i 3 grupper

INDDRAGELSE OG SAMARBEJDE

Arbejdet i forældrebestyrelsen skal tilrettelægges lokalt og på en måde, så det giver mening i dagligdagen for både forældrebestyrelsen og det pædagogiske personale. Som led i dette arbejde vil forældrebestyrelsen skulle inddrages i, hvordan ressourcer i lokalsamfundet vil kunne bringes i spil med henblik på at skabe trygge og pædagogiske læringsmiljøer for børn i dagtilbud.

Inddragelse af forældrebestyrelsen

Det er lederen, der i forbindelse med udarbejdelse af den pædagogiske læreplan sikrer, at forældrebestyrelsen bliver inddraget i processen omkring udarbejdelse, evaluering af og opfølgning på den pædagogiske læreplan.

Beskriv kort, hvordan forældrebestyrelsen inddrages i arbejdet med læreplanen.

Forældrebestyrelsen og ledelsen er i løbende dialog for at sikre bedst trivsel for børnene. For at bringe lokalsamfundet i spil, benytter vi os af de stærke og gode kræfter der sidder i bestyrelsen. Bestyrelsen besidder mange kompetencer, som vi i børnehaven kan drage nytte af. De kender måske nogle indgange til et begyndende samarbejde med andre faggrupper end dem vi i forvejen benytter os af.

På vores bestyrelsesmøder drøfter, reflekterer og evaluerer vi de læringsmiljøer børnene befinder sig i i lokalsamfundet.

Inddragelse af lokalsamfundet

Som led i arbejdet med den pædagogiske læreplan skal dagtilbuddet overveje, hvordan lokalsamfundet i form af fx biblioteker, museer, idrætstilbud og -faciliteter, plejehjem, erhvervsliv mv. kan inddrages med henblik på at styrke dagtilbuddets pædagogiske læringsmiljø.

Beskriv kort, hvordan lokalsamfundet inddrages som en ressource med henblik på at skabe trygge og pædagogiske læringsmiljøer for børnene.

I vores tanker omkring inddragelse af nærmiljøet, har vi fokuseret på, at skabe alsidige, inddragende og trygge pædagogiske læringsmiljøer, der fremmer lysten til at lære, bryde grænser og opleve mere.

- **Vi benytter os meget af de tilbud som bibliotekerne tilbyder. Det kan være fortællinger, sang og musik. Vi kommer ofte på besøg for at låne og "læse" i bøger. Vi vil gerne give børnene et kendt miljø, som de føler sig trygge ved og kender rutinerne i besøgene.**
- **Kulturskolernes mange tilbud gør vi også brug af. De oplevelser vi får derigennem, vil vi gerne implementere som aktiviteter i børnehaven. De vækker både Børn og voksnes nysgerrighed og især børnenes gå på mod.**
- **Gentofte Kirke kommer vi i til jul, vi kunne godt tænke os, at vi fremadrettet kunne optimere vores brug af kirken, så den ikke kun er et julearrangement. Her tænker vi et samarbejde med præsten om at igangsætte nogle små aktiviteter og fortællinger om livet vil være oplagte. Børn elsker gode fortællinger og sang og omgivelserne i kirken er helt specielle, både visuelt og aukustikken alene.**

Et generationsmøde:

- **Vi har et helt unikt samarbejde med Salem Plejehjem. Vi besøger de gamle 1 gang om måneden. Vi kommer en gruppe på ca. 5 børn(skolebørnene) til aktiviteter sammen med de gamle.**

Børn og gamle i fælles aktiviteter og hvor børnene har rig mulighed for at stille mange gode spørgsmål om at være gammel og bo alene på et hjem med andre.

Vores årlige Fastelavn, foregår også på salem. Her kommer hele børnehaven til stor fest og udklædning. De gamle deltager også med udklæning og enkelte slår endda katten af tønden.

Vi er i skrivende stund i gang med at evaluere på vores forløb og vi er alle enige om, at vores samarbejde skal fortsætte og gerne med nye tiltag. Det kaster vi øjne på i begyndelsen af det nye år.

- **Vi besøger genbrugsstationen hver år og med forskellige temaer om skrald.**

Vi deltager også i skralde uge, hvor vi i små grupper samler skrald i nærmiljøet. Til besøget på genbrugsstationen, ser børnene hvad der sker med skraldet og hvad det kan genbruges til.

UDVIKLINGSPLANER

Tag stilling til inden for hvilke områder I har behov for udvikling og tag stilling til hvilke områder I vil fokusere særligt på. Overvej de fire nedenstående tiltag og beslut det næste skridt.

INDHENTE OG FORANKRE NYE PERSPEKTIVER I PRAKSIS?

IGANGSÆTTE KONKRETE TILTAG?

INDDRAGE MERE VIDEN UDEFRA?

INDSAMLE MERE INFORMATION OM EGEN PRAKSIS?

Når I har besluttet jeres næste skridt, kan I lave en eller flere udviklingsplaner, der beskriver hvordan I vil styrke de dele af jeres pædagogiske praksis, hvor I har vurderet, at der er behov for udvikling.